

Nr 425.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående
förhöjt statsbidrag till vissa alkoholistanstalter; given
Stockholms slott den 10 maj 1918.*

Under återopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att, utan hinder av de utav riksdagen godkända grunder för åtnjutande av statsbidrag från det på extra stat för år 1918 upptagna förslagsanslaget av 175,000 kronor till bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader, av samma anslag må beträffande år 1918 utgå ett tilläggsbidrag med högst en krona för vårddag enligt i statsrådsprotokollet angivna grunder till sådana anstalter, vilka erkänts som allmänna enligt 2 § i lagen om behandling av alkoholister den 30 juni 1913.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Schotte.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 maj 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Schotte anförde:

För vartdera av åren 1916—1918 har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag beviljat anslag på extra stat för bestridande av statens bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader. Berörda anslag, som givits förslagsanslags natur, bestämdes för år 1916 till 125,000 kronor samt för vartdera av de senare åren till 175,000 kronor.

Genom kungörelse den 27 oktober 1916 (sv. förf.-saml. nr 470) har Kungl. Maj:t i enlighet med av riksdagen prövade grunder föreskrivit villkor och bestämmelser för åtnjutande av bidrag från ifrågasvarande anslag att gälla tillsvidare, så länge anslag för ändamålet beviljas.

Enligt bestämmelserna i nämnda kungörelse kunna erkända anstalter för vård av alkoholister ävensom enskilda dylika anstalter, vilka äro ägnade att på tillfredsställande sätt bereda sådan vård, komma i åtnjutande av statsbidrag till sina driftkostnader beträffande vårdade personer, för vilka vårdavgiften ej överstigit 3 kronor för dag.

Statsbidraget utgår till erkänd alkoholistanstalt

med högst 1 krona 50 öre för dag och sådan person, som vårdats å anstalten på grund av förordnande enligt lagen om behandling av alkoholister, samt

med högst 1 krona 25 öre för dag och person, som vårdats å anstalten enligt 26 § av samma lag.

Till enskild alkoholistanstalt utgår bidraget med högst 1 krona för dag och person, som vårdats å anstalten.

Dessutom stadgas emellertid, att till erkänd eller enskild alkoholistanstalt, som åtnjuter statsbidrag till sina driftkostnader för år 1915, statsbidraget må för åren 1917 och 1918, därest detsamma enligt ovan angivna grunder skulle belöpa sig till lägre belopp, utgå med för år 1917 80 procent och för år 1918 70 procent av bidraget för år 1915.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t upptagit ifrågasvarande anslag till samma belopp för år 1919 som för innevarande år eller således till 175,000 kronor. Någon ändring i grunderna för statsbidragets utgående har ej heller blivit ifrågasatt.

I en den 6 maj 1918 inkommen skrivelse har nu socialstyrelsen gjort framställning om beredande av förhöjt statsbidrag till vissa alkoholistanstalter under år 1918. Till stöd för denna framställning anföres följande:

*Social-
styrelsen.*

»Den särskilt under senaste tiden våldsamma stegringen i de allmänna levnadsomkostnaderna har föranlett styrelsen att taga i övervägande, huruvida icke alkoholistanstalterna borde under kristiden beredas kraftigare understöd från statens sida. Det ligger i sakens natur, att alkoholistanstalterna måste på ett kännbart sätt drabbas av särskilt de höga livsmedelspriserna. De muntliga och skriftliga framställningar, som på sista tiden gjorts hos styrelsen från anstaltshåll i förevarande avseende, bära ock vittne om, att oro uppstått hos anstalternas styresmän för anstalternas framtida bestånd. En sådan oro synes desto mer motiverad, som livsmedelspriserna visa tendens att stegas i allt hastigare tempo. Enligt styrelsens fortlöpande levnadskostnadsundersökningar hava från krisens början till och med mars månad 1918 de allmänna levnads-kostnaderna i sin helhet ökats med 103 procent och särskilt kostnaderna för livsmedel, lyse och bränsle med icke mindre än 135 procent. Av dylika siffror är det tydligt, att alkoholistanstalterna löpa risken att få sin ekonomiska ställning fullständigt äventyrad. Visserligen kan det tänkas, att merkostnaden i sin helhet lägges på vårdavgifterna, som i regel bäras av kommuner och enskilda.

En alltför kraftig höjning av dessa avgifter synes emellertid icke tillräddlig, enär det kan befaras, att vederbörande härigenom skola avskräckas från vidtagande av interneringsåtgärder i önskvärd omfattning. Med avseende å vårdavgifternas storlek må anföras, att dessa avgifter vid tidpunkten för fastställande av nuvarande grunder för bidrag till alkoholistanstalernas driftkostnader i allmänhet torde hava utgått med ungefär 1 krona per vård dag. Då statsbidragets belopp enligt samma grunder allt efter anstaltens karaktär och interneringens art växlade mellan 1 krona och 1 krona 50 öre, kom sålunda tidigare drygt halvdelen av vårdkostnaden på staten. Sedermera hava vårdavgifterna vid de äldre anstalterna i en del fall blivit höjda och vid de nyinrättade anstalterna hava vårdavgifterna genomgående satts betydligt över angivna belopp, 1 krona per vård dag, och uppnå i vissa fall maximibeloppet för rätten att erhålla statsbidrag eller fulla 3 kronor per vård dag. Det är sålunda uppenbart, att den inbördes proportionen mellan de delar av vårdkostnaden, som falla å ena sidan på staten och å andra sidan på kommuner eller enskilda, redan undergått en väsentlig förskjutning, innebärande en ökad ekonomisk belastning för de sistnämnda. Av nu angivna anledningar anser socialstyrelsen det vara skäligt, att staten lämnar alkoholistanstalerna ett förhöjt bidrag till deras driftkostnader. I själva verket torde ock en dylik mellankomst från statens sida vara nödvändig för att icke anstalterna skola nödgas helt nedlägga sin verksamhet.

Styrelsen har närmast tänkt sig, att den hjälp, som sålunda här ifrågasättes, skulle hava karaktären av tillfälligt kristidsbidrag och bland annat med hänsyn till de oberäkneliga förhållandena å livsmedels- och övriga här ifrågakommande områden bestämmas för ett år i sänder och tillsvidare endast för innevarande år.

Såsom ovan framhållits, äro de äldre anstalterna, som voro i verksamhet redan innan omläggningen av alkoholistvården ägde rum, för innevarande år garanterade ett statsbidrag av 70 procent av 1915 års bidrag, oberoende av beläggning och antal vård dagar. För de äldre anstaltens vidkommande kommer i anledning av denna förmänsställning och med hänsyn jämväl till den över huvud ringa beläggningen å dessa anstalter saken i allmänhet ställa sig så, att det så gott som genomgående blir fördelaktigare för dem att uppbära det sålunda garanterade beloppet än ett efter antalet vård dagar beräknat statsbidrag, även om detta, såsom styrelsen här nedan föreslår, skulle ökas med en krona per vård dag. Detta synes sålunda obetingat gälla följande i verksamhet ännu varande äldre anstalter, nämligen Vemdalen, Kurön, Rönneholm (delvis apterad för annan vårdverksamhet), Härnö och Håkanstorp. Beträffande Björknäsanstalten åter synes det vara i viss mån tvivelaktigt, huruvida det blir fördelaktigare att använda den ena eller andra beräkningsmetoden. Av ovannämnda anstalter är endast Vemdalen erkänd såsom allmän enligt 2 § i lagen om behandling av alkoholister. Alla de övriga äro enskilda anstalter. Emellertid torde det finnas utsikter, att jämväl Björknäsanstalten söker dylikt erkännande. Några nya enskilda anstalter hava icke tillkommit sedan alkoholistvårdens omläggning. För de enskilda anstalterna kan därför frågan om kristidshjälp under innevarande år icke sägas vara aktuell. Styrelsen anser sig därför ej heller nu böra framlägga förslag om förhöjt statsbidrag till nyssnämnda anstalter. Den ifrågavarande garantin, som gällt under de tre första övergångsåren, upphör emellertid med innevarande år. Skulle de nuvarande förhållandena fortfara även nästa år eller måhända än mera skärpas, synes man därför böra räkna med, att motsvarande tilläggsbidrag måste beredas jämväl ifrågavarande anstalter.

För de erkända anstalterna — dylika anstalter finnas numera vid Vemdalen, Salbohed, Vintersbo, Gunnarskog, Lerjeholm (börjat verksamheten den 1 maj 1918) och Eolshäll (alkoholistvårdsverksamheten tillsvidare uppskjuten) — vilka samtliga med undantag av Vemdalen äro nya och för vilka sålunda någon garanti i fråga om bidragsbeloppet icke förefinnes, skulle däremot ett tilläggsbidrag äga stor betydelse.

I fråga om tilläggsbidragets belopp har socialstyrelsen ansett sig böra föreslå en krona pr vård dag för såväl tvångsinternerade som enligt 26 § i lagen å anstalt intagna. Då det nuvarande statsbidraget utgör för de förra 1 krona 50 öre pr vård dag och för de senare 1 krona 25 pr vård dag, skulle därför förhöjningen bliva i förra fallet 67 procent och i senare fallet 80 procent, sålunda väsentligt understigande stegringen i livsmedelspriser och allmänna levnadsomkostnader.

Med den nuvarande beläggningsen å dessa anstalter skulle statens kostnad för ifrågavarande tilläggsbidrag stanna under 10,000 kronor och, även om de internerades antal skulle komma att ökas, är det dock knappast antagligt, att berörda kostnad skulle överstiga 20,000 kronor. Såsom ovan framhållits, har för såväl år 1917 som innevarande år anvisats ett förslagsanslag av 175,000 kronor att utgå som bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader. Som bidrag till dylika kostnader under år 1917 har emellertid utbetalts endast något över 60,000 kronor eller knappast mer än en tredjedel av hela anslaget. Även om sålunda det föreslagna tilläggsbidraget skulle tagas från årets anslag för berörda ändamål, något som synes mest naturligt, vore det därför att antaga, att anslaget i allt fall skulle visa sig vara mer än tillräckligt.

I sammanhang härmed må erinras, att Kungl. Maj:t i proposition, nr 338, till innevarande års riksdag föreslagit, att statsanstalten för alkoholistvården förflyttas från Venngarn till Salbohed. Härigenom skulle icke endast statsanstaltens vårdkapacitet reduceras från 100 till 35 platser utan även den nuvarande Salbohedsanstalten försvinna som erkänd anstalt. Vid sådant förhållande måste det anses vara av synnerlig vikt, att vårdmöjligheterna vid de övriga erkända anstalterna bibehållas och att därför dessa anstalter så långt möjligt beredas ekonomisk hjälp att övervinna kristidens svårigheter, enär det eljest kan befaras, att alkoholistvården ställes utan anstalter. Även ur angivna synpunkt är det därför angeläget, att de erkända alkoholistanstalterna beviljas ett särskilt kristidsunderstöd, men även om nämnda förslag att förflytta statsanstalten till Salbohed icke skulle vinna riksdagens godkännande, är det likväl nödvändigt, att någonting göres från statens sida att lätta alkoholistanstalternas kristidsbekymmer. Med avseende härå vill styrelsen slutligen erinra, dels att riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag redan beviljat 100 procent förhöjning av statsbidragen till lungotssanatorierna, dels ock att Kungl. Maj:t i proposition, nr 302, till årets riksdag föreslagit motsvarande förhöjning i statens bidrag till driftkostnaderna vid kustsanatorierna.»

Med åberopande av vad sålunda anförts har socialstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att, utan hinder av de utav riksdagen godkända grunder för åtnjutande av statsbidrag från det i riksstaten för år 1918 upptagna extra förslagsanslaget av 175,000 kronor till bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkost-

nader, ett särskilt kristidstillägg må av samma anslag utgå för driftkostnaderna under år 1918 vid de alkoholistanstalter, som erkänts som allmänna enligt 2 § i lagen om behandling av alkoholister, skolande detta tillägg utgöra en krona för varje vård dag, för vilken bidrag erhålles enligt tidigare av riksdagen godkända grunder.

*Departements-
chefen.*

Vad socialstyrelsen i föreliggande ärende anført i fråga om nödvändigheten av att staten genom ökat bidrag sätter ifrågavarande anstalter i stånd att bära de på grund av kristiden stegrade driftkostnaderna finner jag väl motiverat. Då styrelsens framställning ej heller i övrigt givit mig anledning till erinran, får jag därför, under åberopande av vad styrelsen i ärendet anført, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, utan hinder av de utav riksdagen godkända grunder för åtnjutande av statsbidrag från det på extra stat för år 1918 upptagna förslaganslaget av 175,000 kronor till bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader, av samma anslag må beträffande år 1918 utgå ett tilläggsbidrag med högst en krona för vård dag enligt ovan angivna grunder till sådana anstalter, vilka erkänts som allmänna enligt 2 § i lagen om behandling av alkoholister den 30 juni 1913.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ivar Brynolf.